

Силабус освітнього компонента

Програма навчальної дисципліни

ДЕРЖАВНА СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА

Шифр та назва спеціальності

232 Соціальне забезпечення

Інститут

ННІ Соціально-гуманітарних технологій

Освітня програма

Управління в сфері соціального забезпечення

Кафедра

Педагогіки та психології управління соціальними системами імені акад. І.А. Зязюна (301)

Рівень освіти

Магістр

Тип дисципліни

Спеціальна (фахова), Обов'язкова

Семестр

1

Мова викладання

Українська

Викладачі, розробники

Грибко Ольга Владиславівна

Olga.Grybko@khpі.edu.ua

Кандидат наук з державного управління, доцент кафедри педагогіки та психології управління соціальними системами імені академіка І.А. Зязюна НТУ «ХПІ». Стаж наукової роботи – 16 років. Автор понад 35 наукових праць. Провідний викладач дисциплін: Державна соціальна політика, Національна безпека у сфері соціального захисту, Технологія прийняття управлінських рішень, Європейські студії, Економічна психологія (2021-2023 рр., англ.мовою), Конфліктологія (англ.мовою), Методологія організації наукових досліджень (англ.мовою), Політична психологія (англ.мовою), Психологія безпеки людської діяльності (англ. мовою).

[Детальніше про викладача на сайті кафедри](#)

Загальна інформація

Анотація

Під час вивчення дисципліни студент має отримати навички аналізувати вітчизняну та зарубіжну соціальну політику, виявляти низку соціальних проблем у суспільстві, а також знаходити шлях вирішення останніх використовуючи основні методи соціальної роботи.

Мета та цілі дисципліни

Метою вивчення дисципліни є набуття студентами необхідних знань і навичок аналізу державної соціальної політики, пошуку шляхів подолання практичних проблем у соціальній сфері.

Формат занять

Лекції, практичні заняття, самостійна робота, консультації. Підсумковий контроль – іспит.

Компетентності

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2. Здатність розробляти і управляти проектами.

ЗК7. Навички міжособистісної взаємодії.

- СК4. Здатність до критичного оцінювання соціальних наслідків політики у сфері прав людини та сталого розвитку суспільства.
- СК5. Здатність доводити знання та власні висновки до фахівців та нефахівців.
- СК7. Здатність розробляти і впроваджувати програми соціального захисту населення.
- СК8. Здатність оптимізувати процеси прийняття управлінських рішень у вирішенні питань соціально-економічної допомоги мало захищених категорій населення.
- СК9. Здатність до оцінки процесу і результату професійної діяльності та якості соціальних послуг.
- СК11. Вміння інформувати населення щодо форм, методів та засобів надання соціальної допомоги, пенсійного забезпечення.
- СК13. Здатність до розроблення, апробації та втілення соціальних проектів і технологій

Результати навчання

- РН1. Використовувати сучасні теорії, методологію і методи соціальних та інших наук стосовно до завдань фундаментальних та прикладних досліджень у сфері соціального захисту.
- РН2. Критично оцінювати результати наукових досліджень і різні джерела знань щодо соціального забезпечення, формулювати висновки та рекомендації щодо його впровадження.
- РН3. Володіння методами комунікації у застосуванні різних форм взаємодії та спільної діяльності.
- РН4. Застосовувати іноземні джерела при виконанні завдань науково-дослідної та прикладної діяльності, висловлюватися іноземною мовою, як усно, так і письмово.
- РН5. Проектувати теоретичну модель роботи з об'єктами соціального забезпечення в рамках соціальних служб, організацій, установ.
- РН6. Самостійно й автономно знаходити інформацію необхідну для розвитку професійних навичок та якостей.
- РН7. Застосовувати загальне та спеціалізоване програмне забезпечення для вирішення професійних задач та здійснення наукового дослідження.
- РН8. Автономно приймати рішення в складних і непередбачуваних ситуаціях.
- РН9. Організувати спільну діяльність фахівців різних галузей і непрофесіоналів, здійснювати їх підготовку до виконання завдань соціальної допомоги.
- РН10. Пояснювати та надавати обґрунтовані відповіді населенню щодо форм, методів та засобів надання соціальної допомоги, пенсійного забезпечення та страхування.
- РН11. Планувати і проводити наукові дослідження в системі соціального захисту населення та висвітлювати їх результати.
- РН12. Виявляти потреби різних верств населення та розробляти відповідні програми соціального захисту щодо їх вирішення.
- РН13. Аналізувати ефективність реалізації соціально-економічної підтримки населення та здійснювати відповідну корекцію в межах напрямку діяльності.
- РН14. Демонструвати ініціативу, самостійність, оригінальність, генерувати нові ідеї для розв'язання завдань професійної діяльності.
- РН15. Визначати можливості конституційного та правового регулювання суспільних відносин, забезпечувати оптимальні моделі соціально-правового супроводу орієнтованих на загальнолюдські цінності.
- РН16. Розробляти програми навчання та обміну досвідом в системі соціального захисту населення.
- РН17. Демонструвати позитивне ставлення до власної професії та відповідати своєю поведінкою етичним принципам і стандартам соціальної роботи.
- РН18. Розробляти та апробувати соціальні проекти і технології.

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 150 год. (5 кредитів ECTS): лекції – 32 год., практичні заняття – 32 год., самостійна робота – 86 год.

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

Наявність знань з питань організаційно-правових форм соціального забезпечення, функціонування суб'єктів соціальної політики, розуміння поняття соціальної держави, соціальних ролей ринку, держави й громадянського суспільства.

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Методами навчання у викладанні навчальної дисципліни «Державна соціальна політика» є:

- словесні (бесіда, дискусія, лекція, робота з книгою);
- дослідницькі (теоретичний аналіз наукових джерел, створення власного соціального проекту);
- практичні (практичні вправи);
- гейміфікація (ділові ситуаційні ігри);
- групові (творчі групи, робота в малих групах, робота в парах)

Програма навчальної дисципліни

Теми лекційних занять

Тема 1. Сутність і зміст соціальної політики

1. Визначення соціальної політики, її об'єкт та суб'єкт. 2. Напрями, функції, завдання та принципи соціальної політики. 3. Умови реалізації соціальної політики.

Тема 2. Історичні аспекти формування соціальної політики

1. Витоки соціальної політики у XVI – I пол. XIX ст. 2. Еволюція соціальної політики в II пол. XIX - I пол. XX ст. 3. Формування концепції соціальної держави у середині XX ст., криза 70-х рр. та її подолання.

Тема 3. Концепція стабільного людського розвитку та її пріоритети в Україні

1. Формування концепції людського розвитку. 2. Показники та індикатори людського розвитку. 3. Соціальні показники та соціальні стандарти. 4. Людський капітал. 5. Характеристика та структура соціального капіталу. 6. Соціальний капітал і громадянське суспільство.

Тема 4. Моделі соціальної політики

1. Значення класифікацій соціальної політики. Консервативна модель соціальної політики. 2. Ліберальна соціальна політика. 3. Соціал-демократична та соціалістична моделі соціальної політики. 4. Інші класифікації моделей соціальної політики.

Тема 5. Сучасні підходи до соціальної політики в країнах ЄС

1. Вплив глобалізації на формування соціальної політики. 2. Загальні тенденції розвитку соціальної політики європейських держав.

Тема 6. Особливості реформування соціальної політики в Україні

1. Створення нормативно-правової бази соціальної політики. 2. Адаптація інституту соціальної політики України до стандартів ЄС. 3. Проблеми в реалізації соціальної політики та шляхи їх вирішення.

Тема 7. Соціальний діалог в контексті європеїзації управління соціальною сферою в Україні

1. Соціальний діалог у системі європейського врядування. 2. Стандарти соціального діалогу у соціальній сфері. 3. Становлення інституту соціального діалогу в Україні.

Тема 8. Стратегії зайнятості та вплив ринку праці на соціальну політику

1. Витоки безробіття. 2. Забезпечення загального балансу соціально-трудоного розвитку. 3. Модель українського ринку праці. 4. Виклики у сфері праці: сутності, походженні та шляхах мінімізації. 5. Міжнародні організації та боротьба із безробіттям.

Тема 9. Державна політика у сфері охорони здоров'я в Україні

1. Основні поняття та принципи сфери охорони здоров'я. 2. Система органів охорони здоров'я та реалізація державної політики. 3. Ключові проблеми у сфері охорони здоров'я та їх вирішення.

Тема 10. Система соціального захисту населення в Україні

1. Підходи до поняття «соціальний захист» та «соціальне забезпечення». 2. Основні складові системи соціального захисту. 3. Державні стандарти та нормативи. 4. Організаційна структура соціального захисту.

Тема 11. Перспективи розвитку пенсійної системи в Україні

1. Пенсійна система як складова соціальної безпеки суспільства. 2. Теоретичні домінанти побудови і реформування пенсійної системи. 3. Сучасний стан та проблеми вітчизняної пенсійної системи. 4. Основні напрями реформування пенсійної системи України.

Тема 12. Сімейна політика як базис соціальної політики держави

1. Понятійно-категоріальний апарат державної сімейної політики. 2. Принципи та напрями державної сімейної політики в Україні. 3. Державна соціальна політика як чинник розвитку сімейно-шлюбних відносин.

Тема 13. Гуманітарний розвиток та гуманітарна політика

1. Визначення та зміст гуманітарної політики та розвитку. 2. Принципи гуманітарної політики. 3. Розробка та реалізація державних програм у гуманітарній сфері.

Тема 14. Сучасні визначення понять “свобода”, “рівність”, “справедливість” та їх вплив на формування державної соціальної політики в Україні і за кордоном

1. Співвідношення понять рівності, свободи та справедливості. 2. Політика і логіка свободи та рівності. 3. Соціальна справедливість і соціальна політика. 4. Порівняльний аналіз економічних теорій перерозподілу відповідно до поняття “справедливої” соціальної політики.

Тема 15. Соціальна держава та шляхи її розбудови в Україні

1. Сутність поняття «соціальна держава». 2. Співвідношення понять «соціальна держава» та «правова держава». 3. Механізми формування суспільного добробуту в соціальній державі. 4. Формування сучасної парадигми соціальної держави.

Теми практичних занять

Тема 1. Сутність і зміст соціальної політики

Обговорення теми, Складання схеми "Соціальна політика в системі знань".

Тема 2. Історичні аспекти формування соціальної політики

Обговорення теми, Есе до однієї сторінки про обраний етап розвитку соціальної політики.

Тема 3. Концепція стабільного людського розвитку та її пріоритети в Україні

Обговорення теми, Круглий стіл щодо можливостей людського розвитку в Україні.

Тема 4. Моделі соціальної політики

Обговорення теми, Побудова порівняльної таблиці моделей соціальної політики.

Тема 5. Сучасні підходи до соціальної політики в країнах ЄС

Обговорення теми, Доповідь (до 5 хв.) про соціальну політику обраної країни ЄС.

Тема 6. Особливості реформування соціальної політики в Україні

Обговорення теми, Есе до однієї сторінки про обрану сферу суспільного життя в контексті реформування соціальної політики.

Тема 7. Соціальний діалог в контексті європеїзації управління соціальною сферою в Україні

Обговорення теми, Побудова схеми соціального діалогу на конкретних прикладах.

Тема 8. Стратегії зайнятості та вплив ринку праці на соціальну політику

Обговорення теми, Ділова гра.

Тема 9. Державна політика у сфері охорони здоров'я в Україні

Обговорення теми, Складання порівняльної таблиці моделей організації системи охорони здоров'я.

Тема 10. Система соціального захисту населення в Україні

Обговорення теми, Есе до двох сторінок про організацію соціального забезпечення своєї територіальної громади.

Тема 11. Перспективи розвитку пенсійної системи в Україні

Обговорення теми, Презентація власного соціального проєкту.

Тема 12. Сімейна політика як базис соціальної політики держави

Обговорення теми, Презентація власного соціального проєкту.

Тема 13. Гуманітарний розвиток та гуманітарна політика

Обговорення теми, Презентація власного соціального проєкту.

Тема 14. Сучасні визначення понять “свобода”, “рівність”, “справедливість” та їх вплив на формування державної соціальної політики в Україні і за кордоном

Обговорення теми, Презентація власного соціального проєкту.

Тема 15. Соціальна держава та шляхи її розбудови в Україні

Обговорення теми, Презентація власного соціального проєкту.

Теми лабораторних робіт

Індивідуальні завдання

Курсова робота

1. Соціальна політика як суспільний феномен та вид практичної діяльності
2. Держава та її роль в реалізації соціальної політики
3. Суб'єкти та об'єкти соціальної політики: моделі взаємодії
4. Основні принципи і пріоритети здійснення соціальної політики в сучасних умовах
5. Основні напрями здійснення соціальної політики

6. Розвиток соціальної сфери України на шляху євроінтеграції
7. Соціальний капітал: сутність та значення
8. Соціальний розвиток суспільства
9. Основні складові соціального розвитку суспільства
10. Людський розвиток як мета соціальної політики держави
11. Поняття та сутність соціального захисту
12. Соціальне страхування, його форми та види
13. Соціальна допомога, її специфіка та функції
14. Пенсійне забезпечення як складова частина системи соціального захисту
15. Соціальна політика щодо подолання безробіття та соціальний захист тимчасово непрацездатних осіб
16. Соціальна політика як інструмент реалізації соціального і гуманітарного розвитку: європейський досвід і українські реалії
17. Механізми реалізації соціальної політики
18. Моделі соціальної політики
19. Особливості соціального діалогу як складової соціальної політики
20. Бідність: основні причини поширення, критерії визначення та стратегії подолання
21. Розподіл доходів та бідність у перехідних економіках. Особливості української бідності
22. Волонтерство у реалізації завдань соціальної політики
23. Гуманітарна сфера України, її сучасний стан і тенденції розвитку
24. Напрями та механізми формування єдиного гуманітарного простору в Україні
25. Соціальна сфера: сутність, основні складові, ризики
26. Міжнародні та національні стандарти соціального розвитку: система показників та їх застосування в Україні
27. Гарантування соціальної безпеки на загальнодержавному та регіональному рівнях
28. Соціальна стратифікація українського суспільства
29. Пріоритетні напрями соціального захисту прав сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, в Україні
30. Соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи
31. Державна молодіжна політика в Україні: сутність, напрями, пріоритети
32. Основні напрями соціального захисту осіб з фізичними обмеженнями в Україні
33. Основні напрями соціального захисту учасників бойових дій та членів їх сімей в Україні
34. Розвиток законодавчих засад соціального забезпечення людей похилого віку в Україні
35. Соціальна держава як основа суспільства соціальної справедливості

Самостійна робота

Підготовка до практичних занять (вивчення лекційного матеріалу, підготовка есе), Підготовка та захист курсової роботи (тема вибирається зі списку).

Література та навчальні матеріали

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Державна політика в соціогуманітарній сфері : підручник ; [авт.кол. : В.А. Скуратівський, В.П. Трощинський, П.К. Ситник та ін.] ; за заг. ред. В.А. Скуратівського, В.П. Трощинського. К. : НАДУ, 2010. 284 с.
2. Іванова О. Соціальна політика: теоретичні аспекти : курс лекцій. К. : Видавн. дім "КМ Академія", 2003. 107 с.
3. Клименко А.Л. Стандарти і гарантії соціального забезпечення: міжнародно-правовий і вітчизняний контекст : монографія. Х.: Юрайт, 2019. 176 с.
4. Корецька С. Соціальна політика України: теорія, методологія, механізми реалізації : монографія. Донецьк : Юго-Восток, 2010. 445 с.
5. Лопушняк Г.С. Державна соціальна політика як передумова економічного розвитку України. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2011. 372 с.
6. Лібанова Е.М. Бідність населення України: методологія, методика та практика аналізу. К. : КНЕУ, 2008. 330 с.

7. Малімон В.І. Соціальна і гуманітарна політика: навчальний посібник. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2012. 352 с.
8. Надрага В.І. Соціальні ризики в трудовій сфері. Київ: Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України, 2015. 471 с.
9. Ніколаєць К.М. Соціальна політика в Україні (у 90-х роках ХХ ст.) : монографія. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. 296 с.
10. Петроє О.М. Соціальний діалог як інструмент формування корпоративної соціальної політики : монографія. К., 2008. 150 с.
11. Соціальна політика ; за заг. ред. В.М. Пічі та Я.Б. Турчин. Львів : Новий світ, 2018. 318 с.
12. Соціальний захист населення України : монографія ; авт. кол. : І.Ф. Гнибіденко, М.В. Кравченко, О.Ф. Новікова та ін. ; за ред. В.М. Вакуленка, М.К. Орлатого. К. : НАДУ, 2009. 184 с.
13. Стожок Л. Загальнообов'язкове державне пенсійне страхування в системі соціальної політики : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.07. К., 2007. 20 с.
14. Україна як соціальна держава: гасло для політичної конкуренції чи шлях до солідаризації суспільства? ; О. Пищуліна, Я. Жаліло, С. Лавриненко, Д. Покришка ; за заг. ред. В. Воротіна. К. : НІСД, 2009. 108 с.
15. Утвенко В.В. Система соціального забезпечення та соціальної підтримки: навч. посіб. Київ : ДП "Вид. дім "Персонал", 2018. 248 с.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Дробот, Я., Резніченко, Н. Проблеми та напрямки реформування пенсійної системи в Україні. Фінансовий простір. 2016. №1 (21). С. 63-66.
 2. Колот А. М. Еволюція ролі держави та інструментарію її впливу на розвиток соціально-трудової сфери. Соціально-трудові відносини: теорія та практика. 2011. № 1. С. 5-13.
 3. Крентовська О. Структуруючий вплив соціальної політики на становище різних соціально-демографічних груп в умовах старіння населення. Актуал. пробл. держ. упр. :зб. наук. пр. Одес. регіон. ін-ту держ. упр. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2010. Вип. 4 (40). С. 140-144.
 4. Офіційний веб-сайт Міністерства економіки України. URL : <http://me.gov.ua>.
 5. Офіційний веб-сайт Міністерства соціальної політики України. URL : <http://mlsp.kmu.gov.ua>.
 6. Про соціальний діалог в Україні : Закон України. Відом. Верхов. Ради України. 2011. № 28. Ст. 255.
 7. Слей Б. Міжнародна конференція з питань подолання бідності : підсумковий звіт. К. : ПРООН в Україні, 2009. 24 с.
 8. Черленяк І.І. Про методикку дослідження ідентифікації європейських соціальних стандартів. Стратег. пріоритети. 2008. № 4 (9). С. 121-128.
 9. Четверикова Л. Суть соціальної політики та аналіз її моделей в соціальних державах. URL : <http://www.znc.com.ua/ukr/publ/periodic/shpp/2005/1/p067.php>.
 10. Шайгородський Ю. Політика як інституційна форма досягнення соціального консенсусу: історико-політична інтерпретація. Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї. Київ; Миколаїв, 2009. Вип. 15. С. 5-15.
 11. Шумило, М.М. Функції пенсійної системи України. Соціальне право. 2017. № 1. С. 184-194.
 12. A Society for all Ages: Challenges and Opportunities. United Nations Economic Commission for Europe, Edited by Astrid Stuckelberger and Andres Vikat, 2008. 105 p.
 13. Mikkel Mailand, Jesper Due Social Dialogue in Central and Eastern Europe: Present State and Future Development. European Journal of Industrial Relations. 2004. Vol. 10. N 2. P. 179-197.
 14. Social Dialogue in times of crisis. Executive summary. URL : <http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef1221.htm>.
 15. Social Work. An Introduction to Contemporary Practice / Kate Wilson, Gillian Ruch, Mark Lymbery, Andrew Cooper. 2nd Edition. Jun 2011. 760 p.
- #### ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ
1. <http://library.kpi.kharkov.ua/>
 2. <http://web.kpi.kharkov.ua/>
 3. <http://zakon.rada.gov.ua>
 4. <http://me.gov.ua>
 5. <http://mlsp.kmu.gov.ua>
 6. <http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef1221.htm>
 7. http://sd.net.ua/2010/02/19/neuhauz_socialna_derzhava.html
 8. <http://www.onlinevolunteering.org/>

9. <http://un.org>

10. <http://unf.com.ua>

11. <https://zenodo.org/record/1246632/files/konspekt.pdf> (Управління соціальним та гуманітарним розвитком [Електронний ресурс] : курс лекцій. ; Уклад: С.М. Домбровська, В.П. Садковий. Х. : НУЦЗУ, 2018. 189 с.).

Система оцінювання

Критерії оцінювання успішності студента та розподіл балів

100% підсумкової оцінки складаються з результатів оцінювання у вигляді екзамену (40%) та поточного оцінювання (60%).

Підсумкова оцінка розраховується як сума балів за такими критеріями:

Поточне оцінювання:

- активність при вивченні тем на лекціях - 10 балів
- робота на практичних заняттях за темами - 10 балів
- самостійна робота за темами - 10 балів
- індивідуальне завдання - 10 балів
- поточне тестування - 20 балів
- екзамен - 40 балів

100% підсумкової оцінки складаються з результатів оцінювання у вигляді екзамену (40%) та поточного оцінювання (60%).

Підсумкова оцінка розраховується як сума балів за такими критеріями:

Поточне оцінювання:

- активність при вивченні тем на лекціях - 10 балів
- робота на практичних заняттях за темами - 10 балів
- самостійна робота за темами - 10 балів
- індивідуальне завдання - 10 балів
- поточне тестування - 20 балів
- екзамен - 40 балів

Критерії оцінювання екзамену:

Критерії оцінювання	Бали
Глибоке знання навчального матеріалу. Можуть бути незначні неточності	37-40
Глибокий рівень знань в обсязі обов'язкового матеріалу. Відповіді можуть містити певні неточності	30-36
Міцні знання матеріалу, що вивчається, та його практичного застосування. Відповіді можуть бути не повними, з незначними помилками	23-29
Знання основних фундаментальних положень. Відповіді містять деякі помилки.	16-22
Знання основних фундаментальних положень матеріалу. Незнання окремих (непринципових) питань з матеріалу дисципліни	9-15

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90-100	Відмінно	A
82-89	Добре	B
75-81	Добре	C
64-74	Задовільно	D
60-63	Задовільно	E
35-59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1-34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Знання та вміння фрагментарні, 5-8
слабкі
Відсутність знань значної частини 0-4
матеріалу

Норми академічної етики і політика курсу

Студент повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту. Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/>

Погодження

Силабус погоджено

26.06.23

Завідувач кафедри
Олександр РОМАНОВСЬКИЙ

Гарант ОП
Лариса ГРЕНЬ